

blement no sense foment per part de la literatura romanesca dels nostres veïns: «mentre estava enraonant - ne veig vení una donzella / qu'és bonica com un sol - y relluu com les estrelles», «los sombreros qu'ellos portan - relluben més que crestell», «els altàs relluan d'or ---» (però «llueixen tots» en la versió B), MilàF (Romlo., 370.17, 253E, 218B12). *Relluent* o *relluint*; *relluentejar*, *relluentor*. També pogué usar-se *relluenter*, que pronunciat *relluientar* es reduïria vulgarment a *rellientar* i amb metàtesi *reintellar*, forma corrupta i desaconsellable, citada per AlcM d'un escriptor barceloní recent (inoïda, però, a Barcelona).

Traslluir-se [DTo. 1647], forma de l'ús estrictament òptic o físic, únic que em sembla recomanable, és un mot de catalanitat suspecta, calc poc recomen- 15 ble del cast. *traslucirse* [princ. S. XIV, i allà pertanyent sempre a l'ús general]; en català no en sé testimonis literaris fins a 1890 (NOLLER, puix que és abusiú d'allegar el *Paradís* d'AFebrrer, text conscientment xampurrat, en italià barbaritzat i no pas en la nostra llengua); *transparentar*, *traspuar*, *transcendir*, sovint el reemplaçen avantatjosament (junt amb altres tómb frascològics, a base de *donar entenent*, *deixar entendre*, *percebre*); *traslluir*, *tralluir*, igual o pitjor.

CULTISMES: *Lúcid* [c. 1460, JoMartorell]: «hermi- 25 ta --- delitosa de arbres de gran spessura ab una molt lúcida font qu' i corria» (Ag. I, 21), pres del ll. *lucidus* 'lluient, brillant, lluminós'; en el sentit modern psicològic no registrat pels diccs. fins a 1900; *lucidesa* més usual que *luciditat*. *Lucidar* o *elucidar* i sobretot *dilu- 30 cidar* [Belv.], del b. ll. *lucidare* 'il·luminar' ja en Hugutio, i que Dante ja usa per 'explicar' en *De Vulgari Elog.* (II, vii, 1); *dilucidació*, *eluc.*, *dilucidable*; *elucidari*. *Translúcid* [c. 1900], *transluciditat*, *-cidesa*.

Lucubrar, o més aviat *elucubrar*, presos del ll. *lucū- 35 brare* 'treballar a la claror d'un gresol'; el verb i *elucubració*, SLiCosta 1869, probablement rebut per via del fr. *élucubration* [1750].

1 Només després aparegué (i féu forrolla de pressa) el gall. *traïña*, tan foraster a la nostra gent que els 40 nostres homes de mar en feren *tranyina* (!).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *lluient*, *lluenta*, *lluentar*, *lluentir*, *enlluentir*, *enlluentar*, *lluentejar*, *lluentó*, *lluístrí*, *lluentina*, *lluenter*, 45 *lluentós*, *llueres*, *lluít*, *lluída*, *lluidera*, *lluïdesa*, *lluïdissa*, *lluïdor*, *lluïment*, *deslluít*, *deslluír*, *deslluïment*, *eslluír-se*, *alluír*, *alluïnar*, *circumlluír*, *entrelluír*, *entrellu*, *lluerna*, *cloure's la lluerna*, *prescar a la lluerna*, *lluquerna*, *lluberna*, *lluèrnera*, *lluèrnera*, *enlluernar*, 50 *enlluernament*, *enlluernador*, *enlluernant*, *enlluernadis*, *desenlluernar*, *desenlluernament*, *lluernar*, *alluernar*, *alluernament*, *alluernador*, *lugar*, *lluïssor*, *lugarós*, *lluïssós*, *lluïsser*, *enlluír*, *enlluít*, *relluír*, *relluent*, *relluint*, *relluentejar*, *relluentor*, *relluenter*, 55 *reintellar*, *traslluir-se*, *lúcid*, *lucidesa*, *luciditat*, *lucidar*, *elucidar*, *dilucidar*, *dilucidació*, *elucidació*, *dilucidable*, *elucidari*, *translúcid*, *transluciditat*, *translucidesa*, *lucubrar*, *elucubrar*, *elucubració*.

LLUIS, nom propi del qual vénen noms comuns, com la moneda *lluïsos* o *lluïts d'or* (del nom de Lluís XIII de França); *marialluïsa* (mall. *berba-lluïssa*) herba dedicada a Maria Lluïsa, muller de Carles IV d'Espanya. En el sentit de roca, no hi ha tal, sinó *lluïssa* (LLOSA).

Lluïsmè, V. Hoar *Lluïssa* 'llosa', V. Hosa *Lluïsser*, *lluïssós*, *lluïssor*, *lluít*, V. *lluír* *Lluïta*, V. *lluítar*

LLUITAR, del ll. LUCTARI id. □ 1.ª doc.: S. XIV, i sens dubte ja en el XIII en què apareix *luita*, i el verb en trobadors occitans.

Tant el verb com el substantiu *luytar*, *luyta*, i diverses formes verbals figuren en el *Torcimany* (c. 1390) de L. d'Aversó (502.11, 12, 26, 76, 922, 548.10, 937 etc.). «Jacob --- gità's a dormir --- e viu lo cel obert e àngels qui pujaven e avallaven e --- un àngel a ell e escomès-lo de *luytar*, e preseren-se a *luytar* e esti-gueren en la *luyta* tro prés de l'alba amdós, que no lexava la un l'altre --- e *luytant* Jacob ab l'àngel, donà-li l'àngel una ferida en la anca ---», Guillem Serra (*Gènesi d'Escritura*, pp. 31-32), a. 1451. «*Luytar*: luctor; *lu. en contrari*: obductor», Busa-N. 1507 (D-iv-4); «*lluuytar*: uti palestra; los *lluuytadors*: palestrita; lo lloc de *luytar*: palestra», OPou (*ThPu.*, 155).

No dubtem que en català són mots usuals des dels orígens de la llengua, com en les llengües veïnes: oc. *lochar*, *luitar* (i el substantiu *locha/loita/luita*) des dels trobadors de fi S. XII (Rayn. IV, 103; PSW IV, 421b), cast. *luchar* [segon quart S. XIII], francès ant. *uítier* (avui *lutter*), it. *loitare*, roms. *luptà*, port. *lutar*, gall ant. *luitar* [mj. S. XIII]. Almenys el substantiu (*l)luita* el tenim ja en la Cròn. de Jaume I: «Els cavallers de non Pero Ahonés --- quant oïren lo brogit qui's feya en la casa --- venien, é'l volc metre mà al coutel, e Nós embargam-lo e no-l poc traure --- que'ls nostres qui eren en casa no-ns ajudaren, ans miraven la *luyta* que havíem ab é'l; e sobre açò cavalcaren-lo en son caval --- e anaren-se-n ab ell» (Ag., p. 44, § 26).

S'ignora la quantitat de la u del ll. LUCTARI: en un mot d'aquesta estructura i dels seus antecedents tant la breu com la llarga són possibles, i el testimoni de les llengües romàniques, ambivalent, ens indueix a creure que en llatí es pronuncià en part amb ū i en part amb ũ: això és el que dona a entendre l'italià, mentre que el francès i les tres llengües hispàniques fan suposar vocal llarga, i la llengua d'oc vacilla: antigament *lochar* i *luchar* (dialèctament amb *-it-*) hi apareixen igual sovint, i avui sembla predominar-hi l'últim (salvant, però, marsell. *louchà*).

En la llengua moderna ha seguit més o menys viu pertot, si bé amb ús més vigorós, en el nivell popular, a les Illes (incloent-hi Eiv., PzCabr.); *žujitá* a Manacor (BDLC IV, 269), cf. *ginya* < *llinya*, i a la inversa *Lloaxim* etc.; ross. *llutar* amb la reducció fonètica allí normal (*fut* < *fuit*, *cur* < *cuir* etc., *VidesR* I, pp. 67, 108).

60 La llengua comuna se n'ha servit sempre en abun-